

ઋણ સ્વીકાર

આધુનિક સમયમાં ઇતિહાસના સંશોધનમાં સ્થાનિક ઇતિહાસના સંશોધન અને આલેખનનું મહત્વ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે. ઇતિહાસ માત્ર રાજા મહારાજાઓની સિદ્ધિઓની કથા ન રહેતાં રાષ્ટ્રની પ્રજા સાથે સંકળાયેલ રાજકીય, સામાજિક અને આર્થિક બાબતોની માહિતી પણ આપે છે.

ભાવનગરમાં લોકજીવન વિશેના સંશોધનની જરૂરિયાત છે. ભાવનગર ઉપર આમ પણ ખુબ ઓછું કામ થયું છે. એ જોતાં 'ભાવનગર સમાચારે' ભાવનગરની પ્રજાને જાગૃત કરવામાં અમુલ્ય પ્રદાન આપ્યું છે એમ કહી શકાય. ભાવનગરની રાજકીય, સામાજિક, આર્થિક, સાંસ્કૃતિક અને રાષ્ટ્રીય લડતોના સમાચારો ભાવનગરની પ્રજા સુધી પહોંચાડવામાં એણે અથાગ પ્રયત્ન કર્યો છે. જેમાં 'ભાવનગર સમાચાર'ના તંત્રી શ્રી જયંતિલાલ મોરારજી મહેતાનો ફાળો અત્યંત નોંધપાત્ર છે.

'ભાવનગર સમાચાર'ના તંત્રી શ્રી જયંતિલાલ મોરારજી મહેતા ભાવનગર પહેલાં નડિયાદમાં 'દેશી રાજ્ય' નામનું સમાચાર ચલાવતા હતા. તેનો ઘણો અનુભવ 'ભાવનગર સમાચાર'ને મળ્યો. એ ઉપરાંત 'ભાવનગર સમાચાર' શરૂઆતમાં ભાવનગર રાજ્યની આર્થિક મદદ મેળવી શક્યું જે એની સ્થિરતા અને સફળતાનું કારણ બની રહ્યું.

'ભાવનગર સમાચાર' વિશે આ પ્રથમ શોધ મહાનિબંધ છે. આ મહાનિબંધમાં મને પ્રોત્સાહન આપનાર મારા આદરણીય માર્ગદર્શક ડો. કે. સી. બારોટે આ વિષય ઉપર સંશોધન માટે મને ભાવનગર યુનિવર્સિટી ખાતે યોજાયેલી એમની વ્યાખ્યાન શ્રેણી વખતે મુલાકાત અને પ્રેરણા આપી, પરિણામે ચર્ચા વિચારણા પછી પ્રસ્તુત વિષય સંશોધન માટે પસંદ કરવામાં આવ્યો.

આ મહાનિબંધમાં ઉપયોગમાં લીધેલા પ્રકાશિત-અપ્રકાશિત સાહિત્ય, ભાવનગર દરબારી કોઠારના દસ્તાવેજો, વાર્ષિક એહવાલો 'ભાવનગર સમાચાર'ની ફાઈલો, શ્રી જયંતિલાલ ઉપર લખાયેલાં પુસ્તકો, તેમના વારસદારોની રૂબરૂ મુલાકાતો, ભાવનગર યુની. લાઈબ્રેરી, બાર્ટન લાઈબ્રેરીનો ઉપયોગ કરવાની અનુકૂળતા કરી આપી તેમજ અન્ય સાહિત્ય ઉપલબ્ધ કરાવ્યું તે બદલ હું તે સર્વેનો ખુબ ખુબ આભાર માનું છું. આ સાથે હું ભાવનગરની શામળદાસ આર્ટસ કોલેજના અધ્યાપકશ્રી હરપાલસિંહ રાણા અને

લક્ષ્મણભાઈ વાઢેરનો તથા ભાવનગર યુનિ.ના અનુસ્નાતક ભવનના ઈતિહાસ વિભાગના હેડ શ્રી ડો. એમ. જે. પરમારનો પણ હું આભાર માનું છું.

ભાવનગરની શામળદાસ કોલેજના નિવૃત્ત આચાર્ય શ્રી ગંભીરસિંહ ગોહીલ, જેમણે મને સારું એવું માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું છે તે તથા ભાવનગરની શામળદાસ કોલેજના ગ્રંથપાલ શ્રી ભાર્ગવભાઈનો પણ હું અત્રે ખુબ આભાર માનું છું.

આ ઉપરાંત તળાજા સરકારી કોલેજના અધ્યાપક ડો. રમેશભાઈ ચૌહાણ અને તળાજાની દોશી કોલેજના આચાર્ય ડો. કે. એન. ઝાલાનો પણ હું હૃદયપૂર્વક આભાર માનું છું, સાથે સાથે અમદાવામાં જી.ટી.યુ માં સર્વિસ કરતા આસી.પ્રોફેસર ડો. કિષ્નાબા અનિરૂઢસિંહ વાઘેલા, કે જેમણે મને આ સંશોધન મહાનિબંધને ગ્રંથસ્થ કરવામાં ભારે જહેમત ઉઠાવી છે તેમનો પણ હું અત્રે અંતકરણપૂર્વક આભાર માનું છું. ભાવનગર રાજ્યના રાજપરિવારના ફોટોગ્રાફસ પુરા પાડવા બદલ ભાવનગર નિવાસી અને મૂળ તળાજાના વતની શ્રી હરિભાઈ. મુ . ત્રિવેદીનો હું ખુબ આભારી છું.

પી.એચ.ડી કક્ષાના સંશોધન કાર્ય દરમ્યાન મને પ્રોત્સાહિત કરી, સગવડો સાચવીને મને સામાજિક તથા કૌટુંબીક જવાબદારીમાંથી મુક્ત રાખીને અનુકૂળતા કરી આપવા બદલ મારાં પત્ની શ્રીમતી ભગવતીબા ગોહીલનો તથા અન્ય મિત્રોનો પણ અભાર માનું છું. આ ઉપરાંત સંશોધન દરમ્યાન જેને સમય ન આપી શક્યો હોઉ તેવા મારા વહાલસોયા પુત્ર આર્યરાજને અત્રે યાદ કરવો જ રહ્યો. અસ્તુ.

સ્થળ: તળાજા

તા.

સહી

(પ્રોફે. દિગ્વિજયસિંહ ગોહીલ)